

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till:
ju.L7@regeringskansliet.se
Ju2024/02572

Betänkandet Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll (SOU 2024:80)

Förvaltningsrätten i Stockholm (migrationsdomstolen) har, inom ramen för vad domstolen har att beakta, inget att erinra mot förslagen som lämnas i betänkandet. Domstolen vill dock lämna följande synpunkter.

Utökat informationsutbyte

Migrationsdomstolen anser att den föreslagna formuleringen ”...uppgifter som de förfogar över” i 17 kap. 4 § utlänningslagen (2015:716) med fördel kan utformas i enlighet med vad som framgår på s. 217 av betänkandet där det anges att uppgifterna ska lämnas ut ”...förutsatt att den utlämnande myndigheten förfogar över uppgiften”. Detta för att undvika missförstånd.

Domstolen anser i övrigt att utredningens förslag på myndigheter som ska omfattas av den nya uppgiftsskyldigheten i utlänningslagen är väl avvägt.

Omhändertagande av elektronisk kommunikationsutrustning

Migrationsdomstolen har inget att invända mot att de myndigheter som föreslås är de som fattar beslut om omhändertagande. Domstolen anser dock att överklagandeprocessen kan förtydligas på följande sätt.

Det kan tydliggöras att ett överklagande ska prövas skyndsamt, detta framgår av utredningen men inte av den föreslagna lagtexten. Domstolen ser även ett behov av förtydligande gällande prövningen av den enskildes rätt att få handlingar undantagna från undersökning. Detta särskilt eftersom det framgår av betänkandet att beslutet om omhändertagande ska gälla omedelbart, samtidigt som det framgår att domstolens prövning av ett överklagande kan omfatta frågan om det finns handlingar som inte får undersökas. En sådan prövning påverkar behovet av skyndsamt och eventuell inhibition av beslutet om omhändertagande för att en sådan bedömning ska kunna göras innan frågan förfaller.

Domstolen har även synpunkter på utredningens slutsatser gällande behovet av att reglera rätten till offentligt biträde. Som framgår av utredningen har vissa utlänningar rätt till offentligt biträde under sin asylprocess och i samband med ett ärende om verkställighet. I betänkandet anges att uppdraget då även bör omfatta frågan om omhändertagande av elektronisk kommunikationsutrustning. Denna ordning ska dock enligt utredningen inte gälla för förvarstagna. Den som inte har ett offentligt biträde kommer inte heller att förordnas ett sådant i ärenden som gäller omhändertagande. Domstolen anser att avsaknaden av reglering eller annan vägledning kan leda till oklarheter kring när frågan om omhändertagande omfattas av det offentliga biträdets uppdrag. En sådan ordning som föreslås kan även leda till att lika ärenden hanteras olika och att vissa utlänningar hamnar i en förmånligare position vad gäller tillvaratagandet av sina rättssäkerhetsgarantier utan att det är särskilt motiverat.

Konsekvenser för migrationsdomstolarna

Domstolen anser att konsekvensanalysen för migrationsdomstolarna ger en något begränsad bild. Av betänkandet framgår att utredningens förslag kan leda till att fler verkställighetsärenden aktualiseras och att fler kan komma att söka uppehållstillstånd. En sådan ökning påverkar givetvis migrationsdomstolarna och inte bara beslutsmyndigheterna, detta framgår dock inte av konsekvensanalysen. Här vill domstolen framhålla att även andra kommande ändringar på migrationsområdet förväntas leda till ett ökat antal mål avseende bl.a. utvisning, verkställighet och förvar. De måltyper som förväntas öka och de nya måltyper som föreslås i betänkandet är därtill sådana ärenden som vanligtvis ska hanteras skyndsamt och som därmed tar upp fler resurser samt kräver ökad jourverksamhet.

Domstolen noterar vidare att det i betänkandet anges att överklaganden bör bli relativt ovanliga i dessa nya ärendeslag eftersom saken ofta har förfallit samt att målen kan komma att avskrivas i stor utsträckning. Av betänkandet framgår dock att domstolens prövning av t.ex. omhändertagande av elektronisk kommunikationsutrustning ska omfatta frågan om åtgärden har varit nödvändig och proportionerlig. Detta talar emot att målen kommer att avskrivas på grund av att saken har förfallit eftersom den enskilde kan ha ett berättigat intresse av att få dessa frågor klarlagda. Det här är något som även framgår av utredningen (se s. 404) men som inte har beaktats vid konsekvensanalysen. Dessutom ska det som tidigare nämnts finnas möjlighet att inom ramen för överklagandet få frågan om undantagande av handlingar prövad. Det här är något som kan öka benägenheten att överklaga beslut om omhändertagande och att framföra yrkanden om inhibition.

Slutligen vill domstolen framhålla att även de mål som skrivs av medför arbete för domstolen och kräver resurser. Alla mål som kommer in ska registreras, granskas och handläggas för bedömning. En måltillströmning påverkar således domstolen även vid de fall där målen eventuellt skrivs av.

Med hänsyn till vad som redogjorts för ovan bedömer migrationsdomstolen att förslagen i betänkandet kan komma att medföra ökade kostnader för migrationsdomstolarna och ta fler resurser i anspråk. Konsekvenserna för domstolarna bör även ses i ljuset av övriga förändringar på migrationsområdet.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Cecilia Mauritzon och rådmannen Eva Norling efter föredragning av specialistföredraganden Sara El Bahi Larsson.

Cecilia Mauritzon

Eva Norling

Sara El Bahi Larsson